

INSTRUKS FOR STATENS HELSETILSYN

Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet
den
14.08.2019

1. Formål

Formålet med instruksene er å angi myndigheten og ansvaret til Statens helsetilsyn og Helse- og omsorgsdepartementets forutsetninger og krav til virksomhetens systemer, rutiner og styringsprosesser. Instruksene er utarbeidet med hjemmel i Reglement for økonomistyring § 3.

Instruksene er bygd opp som et supplement til økonomiregelverket og bygger på at alt arbeid skjer innenfor de til enhver tid gjeldende forvaltningsrettslige rammer. De aktuelle bestemmelsene i økonomiregelverket gjengis som regel ikke i instruksene. Instruksene må ses i sammenheng med de årlige tildelingsbrevene og styringsdialogen for øvrig.

2. Helse- og omsorgsdepartementets styring av Statens helsetilsyn

Departementets overordnede ansvar

Departementets styring av underliggende virksomheter er en del av gjennomføringen av sektorpolitikken. Gjennom etatsstyringen skal departementet sørge for at Statens helsetilsyn ivaretar sitt samfunnsoppdrag, bidrar til å oppnå mål og vedtatte prioriteringer, utnytter tildelte ressurser effektivt, samt opererer innenfor de lover, regler og rammer som er satt. Departementet skal ikke styre eller påvirke Statens helsetilsyns faglige vurderinger.

Statens helsetilsyns myndighet og ansvar

Statens helsetilsyn skal innenfor sitt ansvarsområde sikre at fastsatte mål og resultatkrav oppnås på en effektiv måte gjennom å planlegge med både ettårig og flerårig

perspektiv, gjennomføre fastsatte planer og rapportere om måloppnåelse og resultater internt og til overordnet myndighet.

Tilsynsmyndighetene er Statens helsetilsyn og fylkesmennene. Statens helsetilsyn har det overordnede faglige ansvaret for tilsyn med barneverntjenester, sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, helse- og omsorgstjenester og folkehelsearbeid. Det overordnede tilsynsansvaret innebærer blant annet å ha oversikt over sosiale og helsemessige forhold i befolkningen med særlig vekt på tjenestenes plikt til å oppfylle utsatte gruppers rettigheter. Som overordnet myndighet er det også Statens helsetilsyns ansvar å ha god faglig styring av tilsynet med tjenestene, sørge for koordinering og harmonisering av tilsynet, vedlikehold og styrking av kompetanse, utvikling av effektiv tilsynsmetodikk, oppfølging av tilsyn og formidling av tilsynserfaringer. Statens helsetilsyn skal involvere pasienter, brukere og pårørende i alt tilsyn.

Tilsynsmyndighetens klagebehandling, tilsyn og rådgivning skal medvirke til at:

- rettssikkerhet, pasientsikkerhet og befolkningens behov for tjenester ivaretas
- sosiale tjenester og helse- og omsorgstjenester drives forsvarlig og folkehelsearbeid ivaretas
- barneverntjenestene er forsvarlige og til barnets beste
- svikt i tjenestene forebygges, avdekkes og følges opp

I tillegg skal tilsyn bidra til at befolkningen har tillit til personell og tjenester.

Statens helsetilsyn skal formidle tilsynserfaringer til forvaltningen og tjenestene.

Statens helsetilsyn skal behandle enkeltsaker som handler om svikt i helse- og omsorgstjenestene, og der det er aktuelt med pålegg mot virksomheter eller reaksjoner mot personell. I sin virksomhet skal Statens helsetilsyn særlig ha oppmerksomhet mot barneverntjenester, sosiale tjenester og helse- og omsorgstjenester til utsatte grupper som i liten grad er i stand til å ivareta sine egne interesser slik at disse får oppfylt sine lovfestede rettigheter.

Statens helsetilsyn skal gripe inn overfor virksomheter som utøver tjenester i strid med lovgivningen. Statens helsetilsyn skal behandle varsler om alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten og bidra til at tilsynet raskere identifiserer uforsvarlige forhold.

Prioritering av områder for planlagt tilsyn skal bygge på vurderinger av fare for svikt i tjenestene og de verdier og mål som er nedfelt i lover, forskrifter og nasjonal politikk. I risikovurderingene skal kunnskap fra klagesaker, tilsynssaker (enkeltsaker), revisjoner av virksomhetene, områdeovervåkning og andre kilder inngå. Tilsynsressursene skal styres mot områder av stor betydning for enkeltmenneskers rettssikkerhet der sannsynlighet for svikt er stor, der konsekvensene av svikt for barn og deres familie og andre tjenestemottakere er alvorlige, eller der de som trenger tjenester ikke selv kan forventes å ivareta egne interesser.

Tilsynsmyndigheten skal følge med på at virksomheter som har fått påpekt brudd på lov- og forskriftskrav fra tilsynsmyndigheten får dette i orden.

Statens helsetilsyn skal systematisk samarbeide med fylkesmennene, Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Styringsdialogen

Styringsdialogen mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Statens helsetilsyn skal være skriftlig og gå gjennom ansvarlig fagavdeling i departementet. Tilsvarende gjelder for styringsdialogen mellom Statens helsetilsyn og Barne- og familiedepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet.

Helse- og omsorgsdepartementet skal ha kopi av alle brev fra Statens helsetilsyn til Riksrevisjonen. Riksrevisjonen skal ha kopi av alle styringsdokumenter.

I det årlige tildelingsbrevet settes resultatmål for tilsyn og saksbehandlingstid, samt særskilte oppdrag og oppgaver. Departementet utarbeider foreløpig tildelingsbrev, og Statens helsetilsyn får kommentere foreløpig tildelingsbrev.

Etatsstyringsmøtene inngår i styringsdialogen, og skal avholdes så ofte som departementet og virksomhet finner det hensiktsmessig. Dagsorden for etatsstyringsmøtene skal være avtalt på forhånd. Det skal skrives referat som inneholder konklusjoner fra møtet. Godkjent referat skal sendes i kopi til Riksrevisjonen.

Statens helsetilsyn skal i årsrapporten beskrive måloppnåelse og resultater. I tillegg skal årsrapporten inneholde en risikovurdering med risikoreducerende tiltak. Årsrapporten skal utarbeides etter kravene i Økonomiregelverket og Finansdepartementets rundskriv R-115, samt annen informasjon av betydning for departementets styring og oppfølging.

3. Statens helsetilsyns interne styring

Direktørens/ledelses ansvar og myndighet

Direktøren for Statens helsetilsyn har ansvaret for virksomheten i henhold til Bestemmelsen kapittel 2. Direktøren har budsjett disponeringsmyndighet i henhold til tildelingsbrevet. Direktøren har anledning til å delegere myndighet til faste organisasjonsledd eller ledere i virksomheten. Slik delegasjon skal være skriftlig.

Krav til internkontroll hos Statens helsetilsyn

Statens helsetilsyn skal sørge for å ha tilfredsstillende internkontroll knyttet til måloppnåelse, regnskapsrapportering og økonomiforvaltning, etterlevelse av lover og bestemmelser m.v.

Statens helsetilsyn skal på en systematisk måte identifisere, vurdere, håndtere og følge opp hendelser (risikoer) som kan inntreffe og påvirke måloppnåelsen negativt. Dette

innebærer blant annet at Statens helsetilsyn må rapportere til departementet om risiko og eventuelle tiltak for å redusere kritiske risikoer til et akseptabelt nivå. Statens helsetilsyn skal varsle HOD, med kopi til det aktuelle fagdepartement (eller omvendt), om vesentlige avvik straks de blir kjent.

Evalueringer

Statens helsetilsyn skal regelmessig vurdere behov for evalueringer, både av virksomheten som helhet, fagområder og pågående prosjekter og aktiviteter. Forslag til evalueringer tas opp med departementet.